

Бу
нүөмэргэ

Үөрэх

Улуус баһылыга бэтэрээн
педагогтары эбэрдэлээтэ/3

Үлэ киһитэ

Үөрэммит идэтигэр
бэриниилээх үлэһит/4

Үлэ чулуулар

Үп-харчы эйгэтин
баһылаабыт династия/5

1118 киһи сэттэ бырайыак барылын өйөөтө

Улууска - бу күннэргэ. Чурапчы нэһилиэгэр
"Олохтоох көбүлээһини өйүүр бырагыраамаҕа" анаммыт
мунньах ыытылынна/2

Нэһилиэк олохтоохторо бырайыактары өйөөтүлэр. // СЭМЭН ЖЕНДРИНСКИЙ ТУХУОМУТ.

Тэттик

Төгүрүк остуол ыытылынна

Улуус дьаһалтатын аактабай саалатыгар улуус 4-с, 5-с ыңырыһын дьокутааттарын Сэбиэтин төгүрүк остуола ыытылынна. Улуус баһылыга Степан Саргыдаев улуус 4-с ыңырыһын дьокутааттарыгар таһаарылаах үлэлэрин иһин махтанан туран, Сэбиэт бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит Афанасий Захаровка "Үтүө суобастаах үлэтин иһин" бэлиэни, махтал суругу туттарда. Бэлиэтээн эттэххэ, Афанасий Афанасьевич салайбыт бөлөгө улуус буддьүөтэ үрдүүрүгэр, улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын сайдыытыгар анаммыт уонна инвестиционнай бырагыраамалары ылыныыга дьонун кылааттарын киллэрдэ. Санга талыллыбыт Сэбиэт бэрэссэдээтэлэ Яков Оконешиников улуус 4-с ыңырыһын дьокутааттара кедьүүстээх уонна таһаарылаах үлэлэрин бэлиэтээн туран, Бочуотунай грамоталары, махтал суруктары туттарда. Афанасий Захаров норуот дьокутааттарын санга састаабын эбэрдэлээн туран, төрөөбүт улуустара чэнирии сайдарын туһугар салгыы ситиһиһилээхтик үлэлиппэригэр баҕарда.

Петр Карсанаев төрөөбүтэ 100 сылыгар анаммыт уруһуй куонкуруһа түмүктэннэ

Аҕа дойдуга Улуу сэриитин I-кы истиэпэннээх уордьан кавалера, Арассыыйа худуоһунньуктарын сойууһун чилиэнэ, биһир дойдутаахпыт Петр Карсанаев төрөөбүтэ 100 сылыгар аналаах улуустаагы «Төрөөбүт дойдубар тапталым» уруһуй куонкуруһун кыайылаахтарын чыэстээтилэр.

Чурапчытаагы оҕо ускуустуба оскуолатын «Унисон» ансамбыла ылбаай ырыаларын бэлэтээтилэр.

Куонкуруска Чурапчы улууһун оҕо ускуустуба оскуолаларын уонна Кытаанахтаагы эстетическэй оскуола иитиллээччилэрэ кытыннылар. Уопсайа 59 үлэ киирэн, «Мунгалов планетата» арт-галереяҕа дьон көрүүтүгэр турда.

Оттон бэтэрээн-худуоһунньук 12 үлэтэ арт-галерея пуондатыгар хараллан сытар.

Куонкурус түмүгүнэн икки бөлөбүнэн 6 кыайылаагы быһаардылар.

Кырдыаҕастар мас олортулар

Чурапчы нэһилиэгин "Ытык субэтин" чилиэнэрэ быйылгы үбүлүүдээх-Чурапчы нэһилиэгэ 375 сыла туолар сылыгар элбэх субуотунньуктарга, араас тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кытыннылар. Биһир сүрүн үлэлэринэн мас олордуута буолла. Саас ыам ыйыгар мас олордуллубут палисадниктарын, күрүөлэрин кырааскалаабытара. Күһүн Октябрьскай Өрөбөлүүсүөйэ анаммыт мемориал томторун кэннигэр, үрэби кыйа онгоһуллубут сквери кэнэтэн онорбуттара. Салгыы биһирдии киһи 5-тии маһы олордорго соруктанан, тырааныспар булан, тыаттан түөрэн киллэрэн олордуллубуттара.

Бу үлэни тэрийиигэ, дьаһайыыга Иван Григорьевич Макаров сүрүннээччинэн буолла. Тырааныспарынан хааччыйда, хара буор аҕалтарда. Ордук көхтөөхтүк Иван Макаров, Василий Попов, Герасим Платонов, Владимир Максимов, Петр Наумов, Спартак Слепцов, Гурий Момастырев, Алексей Слепцов үлэлээтилэр.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Алтынны
6 күнэ
БЭЭТИНСЭ

3° -5°

Алтынны
7 күнэ
СУБУОТА

2° -3°

Алтынны
8 күнэ
БАСКЫҤАНЫНА

2° -3°

Алтынны
9 күнэ
БЭНИДИЭНЬИК

1° -6°

Алтынны
10 күнэ
ОПТУОРУНЬУК

1° -3°

Алтынны
11 күнэ
СЭРЭДЭ

2° -3°

Алтынны
12 күнэ
ЧЭППИЭР

2° -4°

КНРТНУМЭНУМЭ

Экология – в руках будущих поколений

Промышленность. С 19 по 22 сентября Экологический центр АЛРОСА провел ежегодную экологическую акцию для школьников «оБЕРЕГай природу»

Андрей ШИЛОВ

В рамках акции проводятся классные часы и совместные уборки территорий водоохраных зон реки Вилюй. В этом году в ней приняло участие более 400 учащихся школ.

АЛРОСА предпринимает системные меры по охране природы на территориях, где компания ведет свою производственную деятельность. Одной из таких мер является акция «оБЕРЕГай природу», призванная привлечь внимание детей и молодежи на проблемы экологии и необходимости бережного отношения к природе. В эти дни ученики восьми школ стали участниками акции, в рамках которой специалисты Экологического центра АЛРОСА провели классные часы на тему ответственности каждого человека за сохранение окружающей среды. На таких уроках ребята узнают больше о Центре, его работе, профессии эколога и экологии в целом. Например, о развитии в школах «зеленого движения» – кружков, где детям рассказывают о природе и экологии, важности охраны окружающей среды. Таким школам компания уделяет особое внимание и всячески поддерживает их начинания. Так, например, ранее мы уже рассказывали о слете «Зеленых пионеров Якутии» на базе детского лагеря «Энергетик», в котором приняло участие более двухсот детей из разных уголков республики. Маршрут акции «оБЕРЕГай природу» в этом году пролегал через села Хордогой, Сунтар, Сарданга и Куокуну Сунтарского улуса, город Верхневиллюйск, село Хампа Вилюйского улуса, село Чаппанда и город Нюрба Нюрбинского улуса. Как отметили участники акции, классные часы в игровой форме получились очень познавательными и интересными. На занятиях ребята узнали о работе Экологического центра, о профессии эколога, о том, как важно любить и беречь родную природу. Традиционно классные часы проходят в интерактивной форме – в этом году викторина на знание экологических вопросов была посвящена теме сохранения рек и их биоразнообразия. Кроме того, дети из викторины узнали много интересных фактов о различных видах рыб, увидели наглядные примеры на красочных фотографиях обитателей воды. А после представители компании подарили школам мобильные испытательные лаборатории для проведения несложного биохимического анализа проб воды, почвы и воздуха «Пчелка-У/Био». В завершении акции все участники вышли на субботник по очистке прибрежной зоны реки Вилюй.

ОХВАТИТЬ АКЦИЕЙ БОЛЬШЕ ШКОЛ

●●● «Акция «оБЕРЕГай природу» стала ежегодным мероприятием. Считаю, что проведение таких мероприятий очень важно для экологического просвещения учащихся школ. В рамках акции мы провели классные часы, детям понравилась наша викторина на тему экологии, все ребята очень активно принимали в ней участие, охотно отвечали на вопросы. Такая интерактивная форма занятий помогает лучше усвоить тему. И, конечно же, они остались довольны подарками от нас. Верим, что каждая лаборатория, подаренная школам, принесет детям радость, новые знания и поможет им в получении базовых навыков эколога. А после классных часов мы все вместе выходили на субботник по берегу реки Вилюй. В этом году участниками акции стали более 400 учащихся школ из восьми населенных пунктов трех районов Якутии. А всего за эти годы в акции приняли участие почти 1500 учеников из 29 школ Вилюйской группы районов», – сообщила Инна Костерева, руководитель группы охраны водных ресурсов и использования недр Экологического центра АЛРОСА. Экологическая акция «оБЕРЕГай природу» проводится с 2019 года. Впервые она прошла в селах Эльгай и Мара рамках ежегодной Всероссийской акции по уборке берегов водоемов «Вода России». Мероприятие получило положительные отклики жителей, стало ежегодным и постепенно распространилось на всю Вилюйскую группу улусов.

НЮРБИНСКИЙ УЛУС: «НАДЕЕМСЯ НА ДАЛЬНЕЙШЕЕ СОТРУДНИЧЕСТВО С ЭКОЛОГИЧЕСКИМ ЦЕНТРОМ»

Учащихся Нюрбинской многопрофильной гимназии имени Степана Васильева день получился насыщенным. ●●● «Специалисты Экологического центра АЛРОСА провели классный час об охране окружающей среды, викторину по основам экологической грамотности, рассказали об экологической сознательности, сохранении водных ресурсов, бережном отношении к природе. После интерактивного классного часа нашей школе подарили мобильную аналитическую лабораторию, а учащиеся получили сувениры и ценные подарки. Далее по традиции все мы отправились на уборку берега

Участники акции

Во время уборки территории

реки Вилюй. Надеемся, что и в дальнейшем мы будем активно сотрудничать с Центром, проводить профориентационную работу среди учащихся нашей школы», – рассказали в гимназии.

СУНТАРСКИЙ УЛУС: «НУЖНО УКРЕПЛЯТЬ БЕРЕГ РЕКИ ВИЛЮЙ»

●●● В этом году классные часы по экологическому просвещению прошли и в четырех школах Сунтарского улуса. Отрадно, что и самим школьникам есть чем поделиться с экологами. Они проводят исследовательскую работу в классах «Точка роста», участвуют в республиканских конференциях по экологической тематике, сами инициируют субботники, волонтерские дела и поднимают серьезные вопросы по сохранению экологии родного улуса. К примеру, ученик 7-го класса Сунтарской школы №3 предложил укрепить берег р. Вилюй и построить зону отдыха. Именно такая инициатива и личное участие каждого жителя республики в вопросах охраны окружающей среды и экологической безопасности является целью работы специалистов Экологического центра АЛРОСА.

«В этом году в Сунтарском улусе в акции участвуют 4 школы – более 200 учащихся. Отрадно заметить, что с каждым разом повышается активность,

интерес к вопросам экологического благополучия, дети сами занимаются научными исследованиями.

Мы каждый год специально для акции готовим новые презентации и викторины. Особенно детям нравится викторина, у них начинают гореть глаза, они активно отвечают на вопросы. Помимо правильных ответов мы предоставляем им факты, которые дети легко усваивают и запоминают в такой игровой форме. Каждый должен понимать, что мы сейчас можем менять и делать наш мир лучше. Вот эти знания мы пытаемся вложить в будущее поколение – нашим детям», – рассказала Анастасия Варнаевская, ведущий инженер по охране окружающей среды Экологического центра АЛРОСА.

ВЕРХНЕВИЛЮЙСКИЙ УЛУС: «АКЦИЯ ПОМОГАЕТ ПОДРАСТАЮЩЕМУ ПОКОЛЕНИЮ УВАЖАТЬ СВОЙ КРАЙ»

Также в этом году к акции присоединились ученики Верхневиллюйских школ.

●●● «Нам показали очень познавательное видео про природу, как нужно ее охранять, как ее оберегать, не портить и собирать мусор», – поделилась впечатлениями об участии в акции ученица 9 «А» класса СОШ №4 г. Верхневиллюйск.

Субботник по берегу реки Вилюй

Как рассказала советник директора СОШ №4 Наталья Егорова, эта акция нашла положительный отклик не только среди школьников-участников, но и среди жителей. Наблюдая за детьми взрослые тоже подключаются к субботнику.

«Весь собранный мусор мы сразу же вывезли на полигон. Так, в теории и на практике ребята участвуют в добром деле по сохранению экологии родного улуса. Акция Экологического центра АЛРОСА помогает подрастающему поколению бережно относиться к природе, любить и уважать свой край», – отметила Наталья Егорова.

ДОБРАЯ ТРАДИЦИЯ

Экологическая повестка всегда была важной составляющей устойчивого развития АЛРОСА – компания реализует и поддерживает самые разные мероприятия экологической направленности. Они находят отклик у всех якутян, известных своим трепетным и заботливым отношением к природе. Представители Экологического центра отмечают улучшение состояния берегов Вилюя. А что особенно важно – экологи компании получают живую обратную от жителей улусов Якутии. Алмазная компания планирует и дальше активно заниматься экологическим просвещением среди учащихся школ.

01 информирует

Месячник пожарной безопасности в образовательных учреждениях

На основании Приказа Главного управления МЧС России по Республике Саха (Якутия) от 04 августа 2023 года № 307 «О проведении месячника безопасности в образовательных учреждениях» ОГПС РС (Я) № 38 по МО «Чурапчинский улус(район)» а также в целях обеспечения пожарной безопасности на объектах образования организованы и проведены профилактические мероприятия на объектах образования.

Всего по Чурапчинскому району объектов образования насчитывается 47, в том числе школы, детские сады, объекты с ночным пребыванием людей, аграрно-технический колледж, институт физкультуры и спорта. Главная цель проведения этих мероприятий предупреждение и обучение рабочего персонала требованиям пожарной безопасности на рабочих местах, первоначальных действий

в случае возникновения пожара, проведение практических тренировок с эвакуацией детей и персонала. Всего в ходе месячника охвачено более 2900 человек, в том числе детей. Где освещены основные вопросы по изменениям в области нормативно-правовой документации, изменение в правилах противопожарного режима, какие бывают первичные средства пожаротушения, как правильно пользоваться огнетушителями, как могут повлиять на ход эвакуации нарушения в сфере пожарной безопасности, например, неисправность автоматической пожарной сигнализации, незнание работника своих действий в случае возникновения пожара.

В целом пожарно-тактические тренировки на объектах проведены на оценку «удовлетворительно», но с указанием ряда недостатков для дальнейшего устранения, например у некоторых школ и детских садов основным недостатком

является недоукомплектованное оснащение масками для защиты органов дыхания учеников, в основном это бывают самодельные маски из марлевой ткани в 4 слоя и ваты посередине для защиты носа и рта и несрабатка дублирования прямого вывода пожарного сигнала в пожарную часть.

И важным аспектом является знание наших детей действий на случай возникновения не только пожара, но и любой чрезвычайной ситуации, если заблудился в лесу, оказание первой помощи пострадавшему и т.п.. Пожарная охрана напомнила, что в случае возникновения пожара и ЧС сразу звонить по телефону 101, 112, оповестить о том, кто позвонил, с какого адреса и объекта, обстоятельства на момент звонка.

Инструктор ОГПС РС(Я) № 38 по МО «Чурапчинский улус(район)»
Марианна Захарова.

Күн-дьыл туруга

Алтынньы ый – кыстык бастагы ыйа, Хомпоруун Хотой Айыы ыйа

Алтынньы ыйы - муус устар ый батыһар.

Бу ыйга кыһын саҕаланар. Бу кэмгэ Улуу добдурба буолар: Сир-дойду барыта тонгор, хаар чараас. Сүөһү хотонугар киирэр. Сахалар оһохторун күүскэ оттор, бастагы идэһэни өлөрөр кэмнэрэ. Сорох күөллэргэ муус киһини уйар буолар, бастагы мунха саҕаланар, тыа кыылларыгар сонор булда саҕаланар.

Алтынньы 14 күнүттэн Бокуруоп таһараттан салсык Ньуккулунга диэри, ыам ыйын 22 күнүгэр диэри, 220 хонук баар. Дьэ, ону туоруур уустук боппуруос турар, бийиги өбүгэлэрбит ону ааһан-суоттаан, олох мындырдарын тобулан этэнигэ туоруулар этэ.

Алтынньы 14 күнэ – Бокуруоп таһара – кыһынньы дьыл саҕаланыта. Бу күнү өбүгэлэрбит дьыл кэллэтэ диэн билини туран, дьыл олуһа муустаах байдалтан тахсытын кытта ситиминиллэр. Бокуруоп күн өбүгэлэрбит үгэстэрин тутуһан, сахалыы арыылаах алаадынан кыстыкка кирибиппитин бэлэтири умуяу суох тустаахпыт.

Бу күн хаардаагына, сэттинньи ый 21 күнүгэр диэри кыһын кэллэтин 40 хонук күүтэллэр. Хотуттан тыа-дырдагына – тынны кыһын, ардааттан тыа-дырдагына – сылаас кыһын буолар. Оттон Бокуруоп күн сылаас күн-дьыл турдагына, тынны түһэрэ хойутуур, тынны-йдыгына – тынны эрдэлиир.

Алтынньыга кыһын уонна кэлэр сааһы билгэтииллэр. Алтынньы 17 күнүттэн муус устар 14 күнүгэр диэри кэмнэри атахтаһынараллар: сайын өттө уонна кыһын өттө диэн. Сайын өттө кыһын өттүн батыһар. Халлаан умайарынан кыһынньыны быһараллар. Көтөҕө түспэтэҕинэ, саас эрдэ хараарар. Кураан битэ. Күһүгэ дьогдьоот буоллагына, саас хойутуур. Күһүгүгү тибинни кураан битэ диһиллэр. Биир ардахтаах: сир илкимниир ардах, биир хаардаах: үөх хаара (бастагы сьарба хаара).

Алтынньы ый билгэтэ

Ый устата 17 – 20 мм сөҥүү түһэр. Температура – 5, - 15 кыраадыс. Сороҕор хаара суох дьогдьоот күһүн буолар. Хаар алтынньы ортотугар түстэҕинэ – ууллубат. Куобах манхайар.

Алтынньы ый 1 күнэ – туруйа соҕуруу коттоһунэ, алтынньы 14-гэр диэри тынны түһэр, оттон ити күн көппоттоһунэ, сэттинньи 2-гэр диэри тынны түһүө суоҕа.

Алтынньы ый 7 күнэ – күн ат хаамытынан кылгыыр.

Алтынньы ый 8 күнэ – хаар түстэҕинэ, сэттинньи 21-гэр өрүһү таһаастаах атынан туоруулар. Хаппыста тууһуулар.

Алтынньы 14 күнэ – Бокуруоп таһара – кыһынньы дьыл саҕаланыта.

Алтынньы ый 17 күнэ – Кыһын саҕаланар, истээх таһаһы кэтэр күн (Өрөппүйө).

Алтынньы ый 18 күнэ – муус аннынан мунталааһын саҕаланар. Күөл таангыыр, сүөһүнү кыһынньылы аһаһы саҕаланар.

Алтынньы ый 23 күнэ – Ый муоһа түүн ортото уһуктаммыт буоллагына, хаардаах тыа түһэр. Төҥөрүү саҕаланар.

Ыйбыт бастагы декадата киин үгүс улуустарыгар хаардаах, ардахтаах буолууһу.

Бу ый I Декадата урукку сылларга тэҥнээтэххэ, сылаас. Күнүс +6С+4С кыраадыс сылаас, түүнү тынны соҕус буолууһу -4С-2С. I-II Декадага ардахтаах да, хаардаах буолууһу – күнүс -3-0С кыраадыс тынны, түүнү -9С -5 С кыраадыс тынны. Ый II Декадатыгар кыстык хаар түһүүһү.

III Декада хаара кэмчи соҕус буолуо, көннөрү тынныһы. Күнүс -12С-7С кыраадыс тынны, түүн -16С -12С кыраадыс тынны буолууһу.

Тускул.

БИЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

► Считать не действительным диплом высшего образования Московского института госадминистрирования, выданного 2000 году на имя Захаровой Надежды Николаевны, в связи с утерей.

► Иван Николаевич Коркин аатыгар бэриллбит баһыаннай билиэт сүлпүтүнэн, дынгэ суоһунан абыллар.

► В связи с утерей Военного билета, выданного на

имя Федорова Степана Васильевича, считать недействительным.

► В связи с утерей военного билета, выданного на имя Петрова Анатолия Алексеевича, считать недействительным.

► Считать не действительным диплом Намского педагогического колледжа технологии и дизайна им. И. Е. Винокурова № 14 ПА 0000727, выданного 2008 году на имя Хоютановой Анастасии Николаевны, в связи с утерей.

Истинный саньыр күндү учууталбыт, педагогический үлэ, пионерия бэ-тэрээнэ, РСФСР норуот үөрэтириитин туйгуна, «Учууталлар учууталлара» СИВЦЕВА Марфа Владимировна ыарахан ыарыттан олохтон туораа-бытынан, оболоругар Владимирга, Сергейга, кийиитигэр Туйаарага, сиз-нэригэр дириг кутурбаммытын тизр-дэбит.

Чурапчы орто оскуолатын 1979 с. бүтэрбит 10 "б" кылаас.

Болтоноттон төрүттээх күндү аймахпыт ПОСТНИКОВ Семен Иванович ыалдьан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Наталья Алексеевна Никифоровага, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тизр-дэбит.

Дьоккуускайтан Василий Попов, Чурапчытан Матрена, Маргарита Поповалар дьиз кэргэттэрэ.

Күндү кэргэнэ ОБУТОВ Василий Григорьевич ыарахан ыарыттан олохтон туораа-бытынан, өр сылларга биригэ үлэлээбит кэлигэбигигэр, бэтерээмитигэр Елена Дмитриевна Габышевага, оболоругар, сизнэригэр, чугас дьонугар, таһаарыстарыгар дириг кутурбаммы-тын тизр-дэбит.

Чурапчытаагы киин балыһа кэлэктибэ, Диригизэби араачнай амбулатория кэлэктибэ.

Инфографика

ОСТОРОЖНО: МОШЕННИКИ! НЕ ДАЙ СЕБЯ ОБМАНУТЬ!

Будьте бдительны при совершении действий с банковскими картами и соблюдайте элементарные правила безопасности, чтобы не стать жертвой мошеннических действий.

- ☒ **БЛОКИРОВКА БАНКОВСКОЙ КАРТЫ**
Вы поступили звонком (сообщением) о блокировке банковской карты или подозрительных операциях и действиях – это МОШЕННИК. Прозвоните диспетчера и сообщите о блокировке вашей карты.
- ☒ **ЗВОНОК О НЕСЧАСТНОМ СЛУЧАЕ**
Вы позвонили от имени близкого человека, сообщая о несчастном случае и требует деньги – это МОШЕННИК. Прозвоните диспетчера и сообщите о блокировке вашей карты.
- ☒ **СООБЩЕНИЕ В СОЦИАЛЬНОЙ СЕТИ**
Вы получили сообщение о том, что ваша карта сгорела и просит срочно перевести деньги на карту, которую вы потеряли – это МОШЕННИК. Прозвоните диспетчера и сообщите о блокировке вашей карты.

- ☒ **ОБЪЯВЛЕНИЕ О ПРОДАЖЕ**
По телефону объявление о продаже товара и объявление в соцсетях о покупке и продаже – так можно получить информацию о мошеннике. Прозвоните диспетчера и сообщите о блокировке вашей карты.

Не доверяйте банковским картам, которые вы получили, не отдавайте их без присмотра – так можно получить информацию о мошеннике. Прозвоните диспетчера и сообщите о блокировке вашей карты.

"САНА ОЛОХ"
кыһабынай
эрэктэртэ

ГОРЮХОВА
Людмила
Владимировна

Эрэдэкситэ: СӨ Ырабылтыаһыттан, Саха Өрөспүүбүлүсүтүн "Санаа Олох" Судаарыстыбаннай автономнай тэриигэ, Таһаарытчы: СӨ "Санаа Олох" ГАУ Таһаарытчы адырыта: 677000, Дьоккуускай к. Орджоникидзе уул. 31, 124 кб. телефон: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhapochka@mail.ru. Российский Федерация Россияныгар СӨ салалатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр ратифицированый түмүгү – ПИ №ТУ 14-00559.

Эрэдэкситэ адырыта: 678670, Чурапчы с/а, Карп Марк уул. 26 "а". Телефоннар: эрэдэкситэ – 41-332, отделлар – 41-265. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, telegram: @sanaoloh

Аһар сурутар элбик санаа реалыан логотиптар маһаан сөт түбүгүр буолбатар. Сурута ыйылар чөлүсүр кыраадыскалар элбик сөтүгүр аһар түбүгүр буолбатар.

Хайыт бачаанса бориллар графика: 16 ч 00 м, Бачаанса бачаанса: 16 ч 00 м. "Санаа Олох" Судаарыстыбаннай автономнай тэриигэтин "Санаа Олох" хайыт эрэдэкситэтигэр 05.10.2023 с. оффиса бачаанса.

Индекс: ПИ964, Тиража 1095, Кэмнэ 2 б.л. Хайыт сыаната 22 солк. Хайыт кыһабынай бачаанса: бачаансага таһар.

@SANAOLOH

Сэргэх дьаһал. Аҕам саастаахтарга аналлаах дэкээдэ ыытылынна

Дэкээдэ аһыллыта // АЛТАН ТҮӨРҮҮТЭ

Наталья СИБИРЯКОВА

Алтынны 1 күнэ - Аан дойду үрдүнэн аҕам саастаах дьон күнүнэн биллэр.

Диринг, модьу силиһэ суох киһи киһиктэ эмиз эрэлэ суох. Өбүгэлэрбит мээһэҕэ «Кырдыаҕаҥы хааһахха сүтэ сылдьан сүбэлэт», - диир эп-пэтэхтэрэ чакчы.

Биһиги улууспутугар үгэс быһымтынан сыл айы бу күн аҕам саастаахтарга аналлаах араас тэрээһиннэр ыытыллар. Быйыл алтынны 2 күнүгэр кырдыаҕастарга аһыллыта «Утум» дьэтигэр алгыһынан, арчылыһынан саваланна. Манна мустубут ытык дьом-

мутун Чурапчы улууһун дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Яков Окочников, улуустаагы социальнай харалта управлениетын салайааччыта Лидия Тосукаева, бэтэрээннэр Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Матрена Матвеева эбэрдалээтилэр. Быйыл улууспутугар «Ытыктабыл» сыла биллэриллэ-битэ улахан суолталааһын, хас биридии киһи төрдүн ууһун, норуотун устуоруйатын билиэхтээгин, орто, эдэр саастаах көлүөнэҕэ кырдыаҕастар мындыр өйдөрүнэн, сүбэлэринэн амаларынан, холобур буолар олохторунан, үлэлэринэн-хамнастарынан мэлдьи күүс-көмө, тирэх буолалларын тоһоҕолосту-

лар. Лидия Васильевна социальнай харалта управлениетын өттүттэн аҕам саастаахтарга аналлаах чэпчэтиилэргэ, өйөбүлгэ туох уларыһылар кири-биттерин, чуолаан биһиги улууспутугар аһыллаары турар Дьиз кэргэни өйүүр элбэх функциялаах киһигэ кинилэргэ сыһыаннаах туох көмө оҥорулуохтаа-бын сырдатта. Салгыы икки автобуһунан, Чурапчытаагы устуоруйа уонна этнография му-зейин дириэктэрэ Юрий Толстоухов салайымынан, Чурапчыбыт нэһилиэгин устун экскурсияҕа бардылар. Олорор түөлбөбит күн-нэтэ тулсарыттан, киз-кэйэриттэн үөрэн, астынан кэллилэр. Күнүс 2 чаастан

Арчы дьэтигэр араас маастар-кылаастар ыыты-лыннылар. Манна аҕам саастаахтар кылынан, оу-руонан оҥолуктарга, хому-ска, аныгы үйэ сайдыытын батыһа суотабай төлөпүн сыһыарыларын хайдах туттарга уо.д.а. маастар-кы-лаастарга үөрэннилэр. Дэкээдэ кэмигэр улуус нэһилиэктэригэр аҕам саастаахтарбытыгар анал-лаах араас таһымнаах тэрээһиннэр. Чурапчы тэ-рилтэлэрин өттүлэрит-тэн аһаҕас аан күннэрэ, исписэлиистэр көмөлөрө, балыһаларга быраастар көрүүлэрэ о.д.а. ыытылын-нылар.

Улуус баһылыга бэтэрээн педагогтары эбэрдалээтэ

Үөрэх. Чурапчы улууһун баһылыга Степан Саргыдаев Учуутал күнүнэн бэтэрээн педагогтары кытта ирэ-хоро кэпсэттэ

Марфа ПЕТРОВА

Учуутал күнүнэн Чурапчы улууһун баһылыга Степан Саргыдаев улуус бочуоттаах олохтоохторун - бэтэрээн пе-дагогтары кытта көрүстэ.

Дьаһалга Аҕа баһылык үөрэх ситимэ киэҥник, былааннаах-тык сайдан иһэрин бэлиэтээ-тэ: «СӨ Ил Дархан Айсен Ни-колаев салайар кэмнэригэр үөрэхтээһингэ үгэс болдомто-ну ууран кэллэ. Ол курдук, кэ-ники сылларга оскуолаларга цифронизация эйгэтэ күүскэ кириэ. Инникитин да феде-ральной бырагырааманан киэ-н хабааннаах үлэлэр ыытыллыах-тар», - диир.

Маны тэнэ улууска үөрэх таһыма, хаачыстыбата үрдэби-тин сырдатта уонна сана үөрэх эбийиэктэрин тутуутун туһунан

билиһиннэрдэ. Салгыы дьаһал кыттылаах-тарын идэлээх бырааһыннык-тарынан эбэрдалээн туран, хас биридиилэригэр Эбэрдэ сурук-тарын туттарда. Аһаҕас кэпсэтингэ үөрэх үтүөлээх үлэһиттэрэ, биллэн турар, билигин үөрэх систиэ-мэтигэр сыһыаннаах интэриэ-һиргиир боппуруостарын ый-ыттылар. Улуустаагы үөрэх салалта-тын начаалынныга Юрий По-сельская Дойду үрдүнэн пе-дагог уонна уһууааччы сыла биллэриллэн, манна туһай-ыллан араас тэрээһиннэр ы-тыллыбыттарын, салгыы, бу сылынан түмүктэмэккэ, уһу-уааччылары уонна бэтэрээн-нэри кытта үлэ салҕанарын бэ-лиэтээтэ. «Улууска уһууааччы-педа-гогтар ассоциациялара тэрил-

лиэҕэ. Маныаха сылы төгүрүччү үлэ ытылларыгар бырайыак, былаан оноро сылдьабыт. Онон

улахан уопуттаах, киэҥ били-лээх-көрүүлээх ытык дьом-мутун кытта тэҥнэ, эһиги

көмөбүтүнэн үлэлииргэ эрэ-э-бит», - диир Юрий Павлович.

Улуус бочуоттаах олохтоохторо // АЛТАН ТҮӨРҮҮТЭ

Биһиэхэ суруйаллар. Учууталым эбэрдэтигэр кыттыһабын

Тамара ЕВГРАФОВА

Былыттаах сылаас түүн ааста. Эрдэ уһукту-бучча, батсаалпын көрөбүн.

Онно «Учуутал - умсугута уһууар аанньал» диир «Саҥа олох» хаһыат биһир балаһата учуутал күнү-гэр аһаммыт.

Саамай долгутуулааҕа 100 сааһын туолаары сылдьар күндү учууталбыт Анисия Гаврильева-на Габышева Чурапчы улууһун учууталларыгар, интээччилэригэр истин эбэрдэтэ, сүбэтэ - соргу-та буолла. Барахсаным, ойуччу тутан этэр этиитэ «Учуутал - кэскили түстээччи, сайдыыны саҕаач-чы». Хайдахтаах курдук дириҥ суолталаах этии-ний?! Учуутал үлэтин сорута, сыла ырылыччы этиллэр. Биһир сүрүн баҕатын сүрэхпинэн ылын-ным «Омук буолар уратыбыт, хаһан да уларыба-тын! Ийэ тылбытын таптыабын, күннэтэ сайы-нарбабын! Удьуорбутун харыстыабын, утумнаан ылбыппытын убаастаабын!» Күндү учууталым Анисия Гаврильева кэс тыла кэһилибэтин, үтүө баҕата туоллун. Кырдыаҕас учуутал ойуччу тутан эппит этиитэ силлибэт силлестээх, туллу-бат тутулуктаах, охтубат оҥоруулаах. Билигин да эдэрин курдук эрэли саҕар, уруккутун курдук кэскили кэрэһэллэр, үөрэтэр - такайар, сүбэ-лиир.

Этэҥнэ эрэ сырыт, күндү Учууталым Анисия Гаврильева! Учууталбар кыттыһан, үөрэҕири-үлэһиттэриҥ Учууталлар күннэринэн эбэрдэ-лиибин! Таптыыр учууталым ыраас санаатын ылыгыҥ бигэргэтэн, саҥа хаар кыырпахтара талээрһаллар, үөрүүнү түстүүллэр, сырдыгы сыдыаһаллар. Харысхал тылынан хаххаланан, алгыс тылынан арыалланан, сүбэ тылынан сор-гуланан, амарах тылынан күрүөлэнэн, үүммүт күҥнэ таҥара талбытын курдук талба күн буо-луохтун, айылда анаабытын курдук сиадэрэй күн ыалдьыттаатын!

Больше новостей на нашем сайте

Үөрэммит идэтигэр бэриниилээх үлэһит

Үлэ киһитэ. Биир тэрилтэбэ бэриниилээхтик үлэлээбит тыыл уонна СӨ Авиациятын бэтэрээнин Николай Ильич Дыдаев туһунан билиһиннэрэбит

Дыдаевтар дьэз кэргэн, 2010 сүл.

Марфа ПЕТРОВА

Алтынны 1 күнүгэр Аан дойдутаагы Адам саастаах дьон күнүрээ бэлиэтэнэр. Ол чэрчитинэн Чурапчыга кырдьаастар декадалара ытылла турар.

Манна сөп түбэһиннэрэн, бу күнүргэ тыыл уонна СӨ Авиациятын бэтэрээнин, Хоту Көһөрүллүү кыттылаагы Николай Ильич Дыдаевы кытта сэлэргэстибит.

ОҕО СААС СЫЛЛАРА

Мин 1931 сыллаахха Бабаада Арыылаах диэн алааска төрөөбүтүм. Адам – Одьулунтан төрүттээх Дьөгүүр Дьараанын уола. Кини 1930 сыллаахха Арыылаахха тиниэн, ийэбин, Поисеевтар кыыстарын Варвараны, көрсөн, билсиптэн ыал буолаллар. Мингин төрөөбүтүм кэнниттэн Хаамыаада атам аҕатын аахха адалан хааллараллар. Төрөппүттэрим үгүстүк кэлэллэрэ-бараллара. Онон Хаамыаада эһэлээхлэр олорон, Чалчылдан сайылыкка кыра оҕо сааһым ааспыт.

Мин кэннибиттэн төрөөбүт оҕолор өлөн испиттэр. Адам 1941 сыллаахха аармыйада бастакы хомуурга ынырыллан барбыта. Онон бииргэ төрөөбүт үс уол хаалбыппыт. Кинилэр эмиз орто дойдуттан барбыттар, биир быраатым адам барарын кытта, оттон биир быраатым Кэбээйиттэн дойдутугар тыыннаах кэлэн баран, өр буолбатаа.

СЭРИИ ЫАР КЭМНЭРЭ

Биһиги дьэз кэргэн күүс өгтүнэн хоту көһөрүллүүтэ Кэбээйи оройуонугар сылдыбыппыт. Биһигини Сыллар Арыы диэн сиргэ борохуоттан адалан сүөкээбиттэрэ. Арыы буолан төгүрүччү уһун от үүммүт этэ. Ону үргээн, отуу онгостон олобуппут. Өктөөп бырааһынныгы сааһа, «Кальвица» колхуоска көһөн тахсыбыппыт.

Бырааһыннык кэнниттэн, олохтоох оскуолада үөрэнэ киирбитим. 3-с кылааһы бүтэрбитим. Балык биригээдэтигэр сылдыбытым. Собоҕо мунгалымыр этибит. Мин балык таһааччынан үлэлээбитим. Булду уһун остуолга туран эрэ, иһин хайытан тууһуулар этэ. Бастакы сылдыгыгар хоргууан, тонгон-хатан элбэх киһи өлбүтэ. Туох да бөлөмэ суох сиргэ тийбиппит, биһиги кэлэрбитин ким да билбэт этэ. Инньэ гынан бэрэссэдээтэлбит Гаврил Николаев (Хабыычча) сэттэ колхуос сүөһүтүн өлөрөн, бэйэбитигэр түгэтэн бизэрибэ. Оннук гынан элбэх киһини өлүүттэн быһаабыт буолуоктаах. «Хааһыа да, көтүлгэ да хоргууан өлөр – син биир», – дириэ. Ити кэнниттэн Гаврил барахсан 7 сылга хааһыага барбыта. 1945 сыллаахха Улуу Кыайы буолан, буруйа сотуллубута. Биһиги дойдубутугар төттөрү көһөн кэлэрбитигэр, кини эмиз босхолонон кэлбитэ. Уруккутун курдук колхуоска бэрэссэдээтэлинэн талаары гыммыппытын, хааһыага олобупт киһини олох чугаһаппаттар.

ҮӨРЭХХЭ, СЫРДЫККА ТАРДЫҢЫ

Көһүүттэн бэрт эрэинэн кэлэн баран, Одьулунга 4-с кылааска үөрэммитим. Оччолорго Одьулун оскуолата 4 кылаастаада. Онон Дирингэ баран,

сэттэ кылааһы бүтэрэбин. Ол кэмнэ Чурапчы оскуолата эмиз сэттэ кылаастаах этэ, онон колхуоска үлэли киирбитим. Арай, сайын оттоһо сырыттаһына, Феоктист Софронов кэлэн, түбэспиччэ оттуу сылдыар дьонгон мин туох үөрэхтээхпин ыйыталаһыта. Оччолорго куоракка тулааһахтары уонна сэрингэ барбыт дьон оҕолорун үөрэтэллэрэ. Феоктист Софронов билэр киһитэ 2-с нүөмүрдээх оскуолада дириэктэрдирэбит. Инньэ гынан, ийэбэр этэн, ол күһүн куоракка интэринээккэ киирэн, 2-с оскуолада үөрэнэ барбытым. 1952 сыллаахха 10-с кылааһы ситэ бүтүртүбүккэ эрэ, аармыйада ынырыллыбытым. Үс сыл сулууспалаабытым. Бастаан балтараа сыл Иркутскайга сибээс чааһыгар сылдыбытым. Онтон Красноярскайга тиниэн, шахта хаһытыгар, кистэлэҥ сиргэ үлэлээбитим. Ол шахта кэнники ураан обрабаткамыр сир буолбут этэ. Мин сулууспаламыр кэммэр онно туох да суох, кураанах сир этэ. Хайа аннынан хаһан, 50-ча миэтэрэ диригнэ түспүлүт.

1955 сыллаахха Чурапчыбар кэлэн, иккиттэн 10-с кылааска үөрэнэ киирбитим. Оччолорго номнуо 10 кылаастаах оскуолалар аһыллыбыттар этэ.

1956 сыллаахха куоракка үөрэххэ туттарса киирон баран, Ригатаагы анал сулуусла уонна авиация училищетыгар хомулаларын истэн, Дьокуускай авиабөлөдөр тиниэн туттарсан, үөрэххэ киирбитим. Бу үөрэх кыһата байыаннай агаардаах эбит этэ. Рига куоракка уопсайга олорон, стройуан хааман, байыаннай бэрээдэгинэн сылдыан, байыаннай тизхиныкэлэри үөрэтэн, 1959 сыллаахха идэбин толору баһылаабытым.

БИИР ТЭРИЛТЭБЭ - УТУМНААХ ҮЛЭ

Саха сириттэн иккнэ буолан бүтэриппит. Гант Новиков диэн уол Дьокуускайга радиолокационной установкада үлэли хаалбыта. Мин эмиз онно үлэлээхпин багарбытым да, ололор сирим суоһун иһин ылбатахтар.

Оттон Быкан байэз, төрөппүттэрэ Дьокуускай олохтоохторо этэ. Баатаадыга локационной ыстаансыаа туруорбуттара, онно мингин салайааччынан анаары гынабыт диэбиттэрин аккаастаабытым. Чурапчыга аэропорка радиотехник үлэтигэр киирбитим. Эбээһинэспинэн радиосибээскэ, радионавигацияда үлэлээбитим. Онон бизнсийэз тахсыаһар диэри, Чурапчыбыттан ханна да халбарыйбакка, уопсайа 42 сыл устата бэриниилээхтик үлэлээбитим. Бу сыллар усталарыгар 4 сыл начаалынныктыы сылдыбытым. Ол эрээри салайар үлэни сөбүлээбэтэдим.

ДЬОБУС АВИАЦИЯ САЙДЫЫТА

Үлэлиир кэмнэрбэр пуорт сайдытыгар улахан үтүөлээх начаалыннык Егор Егорович Платонов этэ. Кини пуорт үлэһиттэригэр ололор дьэилэри туттаран, метео-ыстаансыаа дьэитин үлэз киллэрэн, пуорт сайдытыгар үтүс үлэни ытан, Чурапчы сайдытыгар саһаным киллэрбитэ.

Пуорпут Чурапчы чарангар көһөн, кэнээн, тэрилтэбит улаатан, үлэ штата 32 киһиэхэ диэри тинибитэ. Араас типтээх, комплектациялаах сөмөлүөттэр түһэр буолбуттара: ЯК-40, ИЛ-14, ЛИ-2. Ол иннинэ АН-2, ЯК-12 курдук кыра эрэ сөмөлүөттэр тохтууллара. Кэнники 50 миэтэлээх улахан АН-26 сөмөлүөт сылдыар буолбута. Онооһор Дьокуускайдаагы саппаас пуорт быһытынан Чурапчыны онгороору сылдыбыттар этэ. Оннук үчүгэй бадаһытхк үлэли сырыттаһытына, пуорпут 90-с сылтан ыһыллан барбыта.

Мин бочуоттаах смнньалаһа тахсыбытым кэнниттэн, икки, үс сыллынан аэропорт сабыллыбыта.

Кэлин Аэропорт территориятын хаалларарга диэн туруосубуппут да, чааһынай уһаайба быһымытынан түгэтиллибитэ хомолтолоох. Онон тыа сирдэригэр кыра авиация сайыннадына да, Чурапчыга сөмөлүөт түһэр

сирэ суох. Атын улуустар, холобур, аммалар территорияларын харыстаан, билигин санитарнай рейстэр, бэртүлүөттэр түһэллэр.

БИГЭ ТИРЭБИМ - ДЬИЗ КЭРГЭНИМ

Үөрэхпин бүтэрэн, Чурапчыга үлэли хаалбытым. 1960 сыллаахха Төлөйтөн төрүттээх Анастасия Степановна Дьячковская диэн нарын-намчы кыһы ойох ылбытым. Ыал буолан, өйөһөн-өйдөһөн, 58 сыл устата быр-бааччы ололорбупт. Кэргэним 2018 сыллаахха өлбүтэ. Түөрт оҕолохпунт. Оҕолорбут бары үрдүк үөрэхтэнэн, ыал буолан, оҕо-уруу тэнитэн, амарах эһэ, эйэһэс эбэ буолан, ололорлор. Билигин уолаттарбыт Чурапчыга, кыргыттарбыт куоракка бааллар. Улахан уол – инженер-электрик идэлээх. Уот ыстаансыаатыгар үлэлээбитэ. Быйыл бизнсийэз таһыта. Кыра уолум оскуолада үлэ предметин учуутала этэ. Мин Чурапчыга Көһөрүллүү кыттылаахтарыгар анаабыт дьэилэригэр ололорбун.

СӨБҮЛҮӨР ДЬАРЫК УМСУЛБАНА

Маһынан, тимиригнэ сөбүлээн уһанар этим. Бэһэм саппаас чаастары, хаарбах тимиригнэ хомуйан, тыраахтар уонна матасыкыл онгостон иддэ сылдыбытым. Оттон маһынан дьэилэ туттуллал кыра малы-салы – остуолу, тумбаны, арааманы онгорорум.

Дьэ, ити курдук, улуус-пуорт биир ытыктанар бэтэрээм Николай Ильич Дыдаев олоххо күүстээх тардыһытынан үөрэхтэнэн, ыал буолан, үлэлээн-хамсаан, төрөөбүт Чурапчытын сайдытыгар киллэрбит кылаата сүткэн. Кини ыччаттара билигин Чурапчыбыт кэскиллээхтик сайдарын туһугар эмиз ситиһиилээхтик үлэли-хамсы сылдыаллар.

Николай Ильич байэз таһыт тыраахтара.

Радиотехник Н.И. Дыдаев үлэ кэмигэр.

ҮП-ХАРЧЫ ЭЙГЭТИН БАҢЫЛААБЫТ ДИНАСТИЯ

Үлэ чулуулара. Биир аймахтан уопсайа 278 сыл кэрингэ суот-учуот эйгэтигэр үлэлииллэр

Ус келуөнэ финансистар - Вера Васильевна, Эльвира Алексеевна, Любовь Софроновна

Наталья СИБИРЯКОВА

Хас биирдии киһи бу орто дойдуга төрөөн бэйэтин ыллыгын булуна, кэхтибэт кэрэни айан, сүһүмнүүр сулус кэриэтэ, хатыламмат суолун-иһин хаалларар аналлаах

Суот-учуот үлэтин баһылаабыт династия аҕа баһылыга, эһэлэрэ, хос эһэлэрэ Алексей Артамонович Павлов 1902 төрөөбүтүн туһунан Амма оройуонун Сулҕаччытыгар сурукка кирибит. Кини 37 сыл кэрингэ Дьокуускай куорат, Амма, Горнай, Нам, Чурапчы оройуоннарыгар үп салааларыгар иниспиктэринэн, ревизорунан, буҕаалтырынан, сэбиэдиссэйинэн үлэлээбит. Саха АССР Үрдүкү сэбиэтин Президиумун грамотатынан, «Бочуот знага» уорданынан наҕараадалаан, «Үп үлэтин туйгуна» бэлэстээх эбит. Кини кыыһа Эльвира Алексеевна Павлова 1932 сыллаахха Чурапчы нэһилиэгэр төрөөбүт. Үлэтин уопсайыстааһа—40-ча сыл. Чурапчыга оройуоннаады үп отделыгар бүддьүөт инспиктэринэн, Чурапчытаады социальной харалта исполкомутар счетоводунан, отдел иниспиктэринэн, оройуоннаады ситэриилээх кэмпитээхкэ техсэкиритэринэн, экэнэмиһинэн, инспиктэринэн, Чурапчы оройуонун дьаһалтатыгар үлэ уонна социальнай харалта отделын иниспиктэринэн үлэлээбит. Үгүс бочуотунай грамотанан, Улуу Кытайы үбүлүүдээх мэтээллэринэн, «Оройуон иннигэр үтүөлэрин иһин» анал бэлэстэн наҕараадалаан. Эльвира Алексеевна кыргыттар, сиэннэрэ эмиэ сыппара эйгэ-

тигэр идэлэрин талан ылбытара элбэҕи этэр. Онон эһиги болҕомтогутар бу дьэ кэргэн үс бэрэстэбинэтин туһунан ааҕаргытыгар ыгырабын.

●●● Мин Вера Васильевна Портнягина (Оконешникова) диэммин, Мугудайга Любовь, Василий Оконешниковтар дьэ кэргэннэригэр бастакы оҕонун күн сирип көрбүтүм. Мугудай орто оскуолатын 1999 сыллаахха бүтэрбитим. Мин ситиһилээхтик үөрэнэрбэр, үөрэхтээх, үлэһит киһи буоларбар олук уурбут учууталларбын ахтан аһарыахпын баҕарабын. Кинилэр дьын чохчы идэлэригэр бэринилээх, үүнэр көлүөнэни үөрэттигэ-иттигэ олохторун анаабыт бастын учууталлар буолаллар. Бастатан туран, алын сүһүөх кылаастарга Валентина Григорьевна Макарова үөрөппитэ, кылааспытын салайбыта, салгы орто, үрдүкү сүһүөххэ кылааспытын Мария Николаевна Ноговицына, Василий Изотович Неустроев салайбытара. Мария Николаевна математикаҕа, Василий Изотович физикаҕа үөрөппиттэрэ.

Мин адам, ийэм, эбэм бары буҕаалтырдар, ол иһин да буолуо, идэм бэйэм санаабар буолуохтаабын курдук. Оскуоланы бүтэрэrim саҕана ийэм сүбэ быһыытынан «Учуутал үөрэбэр туттарыс»,—дии сылдыбыта, ол эрэри син биир буҕаалтыр идэтин талбытым. 2003

сыллаахха тыа хаһаайыстыбатын техникумун бүтэрбитим уонна культуура управлениетын кииннэммит бухгалтериятыгар кассирынан үлэли кирибитим, 2019 сыллаахха оройуон кииннэммит бухгалтериятыгар начаалынньыгынан аһаммытым, былырын күһүмүгүтэн сүрүннүүр инспиктэринэн үлэли сылдыбын.

Оскуолаҕа үөрэнэ сылдьан сыппара эрэ өттүгэр буолбакка, бары уруоктарга үчүгэй этим, ол эрэн олодум тухары сыппара минигин тулалыра, төрөппүтүгүм, эбэм оннук үлэлээх буоланнар холобур курдук көрөн улааппытым. Онон талан ылбыт үөрэхпинэн, идэбинэн үлэлээбитим номнуо 26 сыл буола охсубут.

Дьэ кэргэним туһунан сырдатар буоллаахха, кэргэннээхпин, 3 оҕолоохпун, улахан уол Данил улуустаады гимназияҕа 11-с математическай кылааска үөрэнэр, Давид С.А. Новгородов атыннан орто оскуолаҕа 6-с кылаас уонна мааны кыыспыт Кэрэчээнэ 3 савастаах, «Улыбка» үһүйээн иитилээччитэ.

Улууспут дьонугар-сэргэтигэр бука барыларыгар дьолу, бары үтүөнү эрэ баҕарабын!

●●● Мин Оконешникова (Павлова) Любовь Софроновна диэммин. Чурапчыга төрөөбүтүм. Е.И.Курашов аатынан Чурапчы орто оскуолатын 1976 сыллаахха, онтон салгы Дьокуускайдаагы үп техникумун 1983 сыллаахха бүтэрбитим.

Оҕо сааспын ахтан аастаахха, сайылык оҕо буоларым быһыытынан тыага тахсан отунан-маһынан дьэ-уот тутан, моҕотойу бултаһан, эмиэ да ыаллаах буола, эмиэ да убайдарбын кытары Аммабыт кырылас кумабар кылыһсан, ыстагалаһан, скакалкалаан, бэлэспиттээн күммүтүн барырыбыт.

Үп техникумун 1983 сыл саас бүтэрэн баран Чурапчы балыһатын бухгалтериятыгар үлэбин саҕалаабытым. Үлэлэригэр бэринилээх, киэн билиилээх, уопуттаах кэлиэ-гэлэrim элбэххэ үөрөппиттэрэ. Мин санаабар, сыппараны кытта үлэли киһи ис бэрээдэктээх, үрдүк культуура лаах, дьону кытары үлэлирин быһыытынан олох сайдымытын кытта тэҥнэ хардылыыр, дириг билилээх буолуохтаах. Киһи барыта кыра эрдэбиттэн туохха дьобурдааһынан, төрөппүт өттүттэн ону таба сайын-

наран, салайан дьарыктыахха наада буолуо. Мин тус бэйэм талбыт идэбинэн үлэлээн билигин сынньаланга олоробун, араас атын хайысхаҕа көспөккө, суолбуттан халбаһаабакка үһүмүк биир идэҕэ үлэлээбиппинэн сылыктааахха, сөптөөх, бэйэбэр барсар идэни баһылаабыт эбиппин. Ол курдук, 40-тан тахса сыл кассирынан, экэнэмиһинэн, буҕаалтырынан, сүрүн буҕаалтырынан үлэлээтим.

Олодум аргыһынан Василий Афанасьевич Оконешниковтын 1981 сыллаахха үөрэнэ сылдьан ыал буолбуппут, бизэс оҕолоохпун, уонча сиэннээхпит. Кэргэним туһунан кыратык билиһиннэрэр буоллаахха, кини эмиэ суот-учуот эйгэтин үлэһитэ, өр сылларга инспиктэринэн, экэнэмиһинэн, буҕаалтырынан үлэлээбитэ. Оҕолорбут эмиэ үөрэхтэрэ, идэлэрэ бу эйгэни кытта ситимнээх.

Улуус хаһматын ааҕаччыларыгар бука бары этэҥнэ олоролоругар баҕарабын!

●●● Мин Елена Софроновна Винокурова диэммин, Чурапчы нэһилиэгэр төрөөбүтүм. Чурапчы орто оскуолатын бүтэрэн баран Хабаровскайга Норуот хаһаайыстыбатын үнүстүүтүгэр плановай-экономическай факультеткэ икки сыл үөрэнэ сылдьан, дьоммун ахтан, төннөн кэлбитим уонна ити сылга Дьокуускайга Үп техникумугар Судаарыстыбаннай бүддьүөт отделениетыгар туттарсан кирибитим. Үөрэхпин кыһыл дипломуна бүтэрбитим. Ол кэnnэ Санкт Петербурдаагы профессортар университетыгар үрдэтиммитим.

Оҕо сылдьан буҕаалтыр да, экэнэмиэс да буолуом диэн ыра санаа күлүм да гиммат этэ. Ол да буоллар, оонньоон, элбэх таблица тардар этим, сурунаал бөҕө толорор этим. Ийэбит Эльвира Алексеевна Павлова ол саҕана оройуоннаады сэбиэт плановай отделын экэнэмиһинэн үлэлиир этэ. Кини сүбэтинэн үөрэххэ кирибитим, бэйэм санаам суот-учуот үлэтиттэн букатын атын этэ.

Үп техникумун 1991 сыллаахха бүтэрбитим уонна оҕолорум кыра буоланнар уопускаҕа олорубутум. 1992 сыллаахха бэс ыйыгар оройуон дьаһалтатын бухгалтериятыгар, ол кэnnэ онно кылаабынай буҕаалтырды сылдьар Евдокия Дмитриевна Соловьева ыгыран, үлэҕэ кирибитим. Биир ый расчётнай буҕаалтырынан үлэлээбитим, онтон кылаабынай бухгалтер-

рынан аһаммытым.

Сыппараны бэйэм сөбүлүүбүн, сыппараны кытта үлэли киһи, бэйэтэ да билбэтинэн, перфекционист буолар дии саныбын. Тулам барыта чуолкай, орун оннугар буоларын сөбүлүүбүн. Ити хаачыстыба сороҕор олоххо мэхэйдири, сороҕор көмөлөһөр.

Билигин киһи үксэ бэйэтин көрдөнөр, бэйэтэ ананан кэлбит «идеальной» идэтин булуон баҕарар. Мин бу идэбин бэйэм «предназначением» эбит диэбиппин эрэри, олохпор элбэх туһаны аҕалбыта, элбэх дьону кытта билиһиннэрбитэ. Ол иһин идэбэр махтанабын, сынаадыбын. Бэйэм, үөһэ эппитим курдук, олох атын хайысхаҕа үөрэнэн үлэлээхпин баҕарар этим.

Талан ылбыт идэбинэн барыта 18 сыл үлэлээбитим: оройуон дьаһалтатыгар 5 сыл, «Сана олох» хаһыат эрдээксийэтигэр 2 сыл уонна улуустаагы культуура управлениетын кииннэммит бухгалтериятыгар 11 сыл.

Бэйэм кыыстаах уол оҕолордоохпун, биириттэн уон үһүгэр дьэри саастаах сиэннэрдээхпин.

Мин оҕо эрдэхпиттэн ийэм сыппараны кытта үлэлирин сэнээрэр этим, оҕолуу. Ол иһин да таблица онгортон оонньоур этим буоллаҕа. Ыһиги дьэ кэргэнтэ эһэбиттэн Алексей Артамонович Павловтан саҕалаан финансистар элбэхпит: ийэм Эльвира Алексеевна, бииргэ төрөбүт эдьийим Любовь Софроновна Оконешникова кэргэнинэн Василий Афанасьевичтынан, кинилэр кыргыттар Вера Васильевна Портнягина, Людмила Васильевна Болтокова, уоллара Василий Васильевич эмиэ финансистар. Кийиһпит Туяра Ивановна Павлова, сиэн бырааппыт Александр Сергеевич Захаров эмиэ үпкэ сыһыаннаах дуоһунастарга ситиһилээхтик үлэли сылдыаллар. Киһи идэни таларыгар тулалыыр дьонун холобура улахан сабыдыаллаах.

Күндү Чурапчыбыт улууһун дьонугар чөл туруту, ыраас халлааны, элбэх эрэллээх доҕоттору уонна сөп буолар үбү-харчыны баҕарабын.

Дьэ, бу курдук, биир дьэ кэргэнтэн, биир аймахтан манньа элбэх киһи үбү-харчыны суоттуур идэни талан, олохторун дьаалата онгостон, билигги туругунан, уопсайа 278 сыл кэрингэ ыстаастаах үлэлээн ааспыттара, күн бүгүн үлэли сылдыаллара кэрэхсэбиллээх. Кинилэр финансист буолалларын быһыытынан бары үгүһү-элбэҕи сиздэрдөйдөн кэпсээбэтэр эрэри, идэлэригэр олус бэринилээх, киэн билилээх, саха сиэринэн сэмэй майгылаах үтүө дьон.

ТУРА БАЛБААРА БЭЛИЭ СЫЛА

Кэпсиэхпин баҕарабын. Бу күннэргэ Чурапчыбыт биир маннайгы пиэрмэр дьахтара, Мугудай "Тура" бааһынай хаһаайыстыба баһылыгынан 30-тус сылын үлэлиир Варвара Михайловна Сивцева 65 сааһын бэлиэтиир

Уйбаан ПОНОМАРЕВ

Онон үлэһит киһи үбүлүөй эреспүүбүлүкэ Үлэ, улууспутугар Ытыктабыл сылыгар сөп түбэспитэ икки бүк суолталанар.

Итинтэн сиэттэрэн, мин биир кырдыаҕас пиэрмэр, бааһынай хамсааһынын туһунан элбэхтик туруорсубут, суруйбут киһи быһымынан, кылгастык кини туһунан билиһиннэрэргэ саныннам.

Аан бастаан ыстатыйабын тоҕо Тура Балбаара диэбиппин быһаарым. Ол манньыктан, Биллэрин курдук, биһиги, чурапчылар, Сойууспут ыһылларын кытта, 7 сопхуоспут үрэлэн, бары кэриэтэ 300-тэн тахса биридирдизэн араас ааттаах бааһынай хаһаайыстыбаларга арахсыбыппыт. Олортон уһуннук, тахсылаахтык үлэлэббит дьонго ол бааһынайдарын ааттара, көннөрү кэпсэтиигэ, бэйэлэрэ сирэй ааттарын курдук буолан хааллылар.

Холобур, кизэник биллэ сылдьыбыт, мин эреспүүбүлүкэ бааһынайдарын лидерэ диэн суруйар, чакчы салайар талааннаах, норуот киһитэ В.В.Смирникову быһаччы «Олохоос», төгүрүк тулаайах, биир сүөһүтэ суох эрэри кэли норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ у.д.а. ааттары ылбыт. Элбэх ситиһилэрдэх Е.Е.Адамовы эмиэ хаһаайыстыбатын аатынан «Азаана», Армылаахха төрүтэрин аатын ылыммыт, уһуннук сыралаһан үлэлиир Д.И.Захаровы бары бэйэ истиитигэр «Кугастан» атыннык ааттаабат буоллубут. Итилэртэн кинилэр өһүргэммэттэр. Өссө кизэн тутталлар. Төрүттэрин ааттатар, үйэтигэр буоллахтара. Биһиэхэ итинник өбүгэлэрин, үөскээбит, олохтоо сирдэрин, онтон да атын араас ааттары ылыммыт бааһынайдар элбэхтэр. Холобур, «Кырыма», «Куолас», «Көлүйэ», «Бэрэ», «Тоох»... диэтэхтэринэ, кимнээх буолалларын туһааннаах дьон тутта билэбит.

Онтон бүгүн суруйар дьоруойум Варвара Михайловна бааһынайын аата «Тура» диэн оттуур сүрүн алааһын аатынан эбит. Олус кылгас, чуолкай, өйдөнүмтүү аат!

Өссө Мугудайга кини, иннэлээх сап курдук, бииргэ субуруһа сылдьар чутас дьүөгэтэ Варвара Васильева «Кыттайбан» диэн эмиэ бааһынай хаһаайыстыбалаах этэ. Онон мин биридэрин «Тура», иккин «Кыттайбан» Балбааралар диirim. Дьон да оннук ааттырга үөрэнэн хааллахтара.

Тура Балбаара 1958 с. баладан ыйын 25 күнүгэр Мугудай нэһилиэгэр 6 оҕоломмут ыалга маннайгынан күн сири кербут. Кини аҕата төрүт Мугудай Михаил Павлович Терютин сааһын тухары сылгыһыт, онтон ийэтэ Төлөйтөн төрүттээх Елена Егоровна Толстоухова диэн эмиэ үйэтин тухары ыанньыксыгынан үлэлээбит дьыннээх хара үлэһит, тыа дьонно эбиттэр. Үчүгэйэ диэн кинилэр 6 оҕолоро билигин бары ыал-дьон буолан, араас сирдэринэн тэнийэн ололорлоруттан киһи үөрэр.

Варя орто оскуоланы дойдугар бүтэрээт, куоракка тыа хаһаайыстыбатын техникумугар үөрэнэн, бэтэринээр идэтин баһылыыр. Дойдугар тахсан осеменаторунан, бэтэринээринэн, оскуолааа производственной үөрэхтээһин маастарынан үлэлиир. Ол сылдьан, 1987 с. СГУ-ну бүтэрэн, зоотехник идэтин баһылыыр. Ол кэнниттэн Карл Маркс аатынан сопхуос Мугудайдаагы отделение зоотехнигынан, кэли сопхуос эстиэн иннигэр 1000-тан тахса сүөһүлээх 2 улахан пиэрмэни хаһаайыстыбаннай ахсаанга киллэрэн арендаторунан үлэлээн, салайар үлэҕэ элбэххэ үөрөмүт.

Ол кэнниттэн 1994 сылтан дьиз кэргэнинэн «Тура» диэн бааһынай хаһаайыстыба тэринэн, күн бүгүнүгэр диэри үлэлиир-хамсыы сылдьар. Аҕыйах сүөһүттэн саҕалаан, ынах сүөһүтүн ахсаанын 120, сылгытын 80 төбөҕө тизрдэн, улуус биир улахан, таһаарылаах бааһынай хаһаайыстыбатыгар кубулуппута.

2003, 2006 сс. Бэрэсидьээн Граныгар тиксибитэ.

61 гектар күөх ыһыы сирдээх. Ол бааһыналарын "Дьөһөгөй" сир оҕоһуутунан дьарыктанан элбэҕи оҕорбут, хомойуох иһин, аҕыйах сыллаахыта олохтон барбыт А.Е.Луковцев эвентуунан оҕорторон ыстарара. Итинтэн сиэттэрэн, билигин улууспутугар Афанасий Егорович курдук анал сир оҕоһуутунан дьарыктанар дьонноох, саатар биир эвентуолаах эбиппит буоллар диэн санаталаан ылабын. Аҥаардас сүөһү-сылгы иитэн өнүйбөтүн өйдөөн, Варвара Михайловна "Халыма" айан суолун кытытыгар саҕа дьиз туттаран, «Виктория» диэн кафе астаран үлэлэтэ сылдьыбыта. Ол аһыллытыгар мин сылдьыбытым. Онтуката айан суолун кытытынан аһатар сирдэр дэлэйэн сабыллыбытын кэнниттэн дьүөгэтэ Кыттайбан Балбааралыын кытыһан, түүлээх тангаһы тигэр мастарыскай аһан үлэлэппиттэрэ. Олору таһынан Маралаайы бөһүөлүгэр кыра атын-эргизэн ырынагын үлэлэппит кэмизээ. Ити курдук, кини олох ирдэбиллэригэр сөп түбөһиннэрэн, эбии хайысхалары тэрийтэли сылдьыбыта.

Ол эрэри олох эриэ-дэхси барбат, соһуччу түгэннэри үөскэтэрэ суох буолбатах. Ол курдук, кини олохун аргыһа, холоонноох доҕоро, эрэ Вячеслав олохтон баран, улахан охсууну ылбыта. Ол гынан баран, кини самнан хаалбакка, хаһаайыстыбатын ыспатаҕа. Ааспыт кыһарданаах кыстыкка уопсайа 81 ынах, ол иһиттэн 36 ынары кыстатан туораппыт. Ону таһынан чааһынай ыаллар сылгыларын, кэлэрэтиип курдук холбоон, 216 сылгы сүөһүлээх.

Ити курдук, Варвара Михайловна бу 30 сыл кэринэ тохтоло суох бэринилээхтик үлэлээн, үгүс-элбэх наҕараадалардаах. Ол курдук, кини СӨ тыа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, эреспүүбүлүкэ үтүөлээх пиэрмэрэ, Мугудай нэһилиэгин Боцуоттаах олохтооҕо, 2003, 2006 сс. СӨ Бэрэсидьэнин, 2016 с. дьиз кэргэни сайыннарын Граннарын хаһаайката, 2017 с.Өктөөп ерөбөлүүсүйэтин 100 сылынан, 2018 с. "Урбаан сайдыытыгар үтүөлэрин иһин" ээстэллэринэн уонна араас Боцуоттаах бэллэлэринэн, үгүс грамоталарынан, сыаналаах бэлэхтэринэн наҕараадаламмыта.

Варвара Михайловна бэйэтин бааһынайын үлэтинэн эрэ мунурдаммакка, уопастыбан-

най олоххо актыыбынайдык кыттар. Ол курдук, кини хас да сыл «Чурапчы» ТХПК бырабылланньатын чилиэнинэн талыллан үлэлээбитэ. Үлэлиирин былаһын тухары, бэйэтин нэһилиэгин, улуус араас дьаһалларыгар успуонсардаан, кыайарынан көмө оҕорон, «Үтүө Дьыала» хамсааһын бэлиэтинэн наҕараадаламмыта.

«Тура» бааһынай хаһаайыстыба 2016 с.Дьиз кэргэн сайдыытын Граны ылан улахан саҕа, типовой хотон туттарбыта.

Варвара Михайловна үһүөн үрдүк үөрэҕи бүтэрбит, туспа ыал, үлэһит буолбут биир кыы, икки уол тапталлаах ийэтэ, элбэх сиэн амарах эбэтэ буолан күн бүгүн, 30-тус сылын, хаһаайыстыбатын ситиһинилээхтик салайа сылдьар.

Билигин көмгө, бу иннигэр даҕаны, үгүс бааһынай-

дар, кэтэх да ыаллар сааһыран, эбэтэр араас төрүөтүнэн оҕолоро, ыччаттара атын сирдэргэ үөрэнэ-үлэли баран, хаһаайыстыбаларын, сүөһүлэрин эһэллэрэ аҕыйаҕа суох. Оттон Варвара Михайловна кыра уола Валерьян эһиллэһиттэн ийэтэ 30 сыл устата сыралаһан үлэлэппит хаһаайыстыбатын тутан хаалара буоллар, диэн бүчүм, баҕа санаалаах.

Түмүгэр, бу санаатахха, олохун, үлэтин барытын осеменатортан, бэтэринээртэн, зоотехниктан, арендатордан саҕалаан, тыа хаһаайыстыбатын сайдыытыгар анаабыт, 30 сыл кэринэ бааһынайдаабыт Тура Балбаара курдук дьахтар биһиги улууска суох, өрөспүүбүлүкэҕэ даҕаны биир эмэ баара буолуо.

Онон Тура Балбаараны-Варвара Михайловна Сивцеваны бу күннэргэ 65 бэлиэ сааһа туолбутунан, "Тура" хаһаайыстыбаны тэрийбитэ, салайбыта 30 сыла туоларынан, истигиник эвэрдэллээгин! Киниэхэ чэгиэн туругу, бары үчүгэин, дьолу-соргуну, "Тура" хаһаайыстыбата өссө да туругура турарыгар баҕарыабын!

Сурутуу - 2024

САХА ПЕЧАТЬ БЭНДЭТ

ПОЧТА РОССИИ

АЛТЫННЬЫ 2-12 КҮННЭРИГЭР ЧЭПЧЭТИИЛЭЭХ СУРУТУУ ЫЫТЫЛЛАР!

000 375

САҢА ОЛОХ

Чурапчыга эриэстэбүт ЧЭПЧЭТИИЛЭЭХ СУРУТУУ КЭМИН МҮЧҮ-ТУТУМА!

6 ыйга 481,92 солк. 1 сылга 970,32 солк.

ХАҢАҢАҢЫ QR-КОДИНҤА КИРИН ОҕОҕО СУРУТАРЫАХХЫН СОП